
Rozhovor s Martinem C. Putnou

Rozhovor s Martinem C. Putnou



Literární vědec, kritik a člen katedry komparatistiky se narodil 30. května 1968, tedy ve stejný den, kdy byla před 574 lety upálena Johanka z Arku. Dnes by Martin C. Putna nejráději upálil některé literární kritiky a při rozhovoru neměl daleko k tomu, aby nespálil Revolver Revue. Specializuje se na katolickou literaturu, vydal na osm knížek a stovky statí v časopisech Souvislosti, jehož byl redaktorem, a mnoha dalších. Připravuje druhý díl České katolické literatury s těžištěm mezi léty 1918-1945. Je zarytým antikomunistou, podepisuje petice a 17. listopadu proti nim řečnil na Botičské. V nejbližší době se chystá do německých a rakouských archivů studovat osobnosti českých dějin.

V 90. letech jste byl vedoucím redaktorem časopisu Souvislosti. Ještě s ním spolupracujete?

V Souvislostech jsem v redakční radě a jednou za čas připravím větší blok o tématu, které mě zajímá. Třeba nedávno blok o Římě. A potom samozřejmě do každého čísla píše Zapisník, kam vrhám jedovatou slinu po věcech, které mi připadají plivnutí hodné. Většinou formou glosy nebo i rozsáhlejšího textu - nedávno např. zásadní text, který jsem nazval Vyhlazení recenzentů. Taková poznámka na okraj současné úrovně české literární kritiky, kterou pokládám za katastrofickou.

Jak si vůbec vysvětlujete, že tu nejsou kritické osobnosti jako Šalda, Černý, Lopatka?

Myslím, že to souvisí obecně s nízkým statutem literatury ve společnosti. Že se o ní už v podstatě nikdo nezajímá a tím pádem ani není myslitelné, že by osobnost kritika mohla nabýt společenské proslulosti, tedy to co jí zpětně dodává autority v lit. obci.

Druhým důvodem je, že samotná literatura druhé poloviny 90. let není zajímavá a jak chcete mít zajímavé kritiky, když nemáte, na čem by se broušili? A další důvod je obrovské roztříštění. Slovo postmoderna je dnes již klišé a trochu vychází z módy, ale v tomto případě platí, že si každý dělá něco jiného a nejsou tu žádná objektivní spojovací kritéria, není nic, co by mohlo přesvědčit relevantní část lit. obce o tom, že někdo je kritikem, jehož si mají všichni vážít.

Myslíte, že tento stav může být způsoben i tím, že dnes dělají kritiku daleko více vědci a chybí osobnosti se záběrem na celou společnost?

Nemyslím si, že jde o hlavní problém. Jak Šalda tak Černý si občas odsakovali do společnosti, ale v zásadě se oba drželi svého kopyta - lit. vědy. Ale je stejně tak dobrý kritik, který je filolog, zkoumá texty, činí tak poctivě a je schopen nějakého soudu. Čili nejen analýzy, ale i soudu. Problém je jiný. Problém je v tom, že na jedné straně jsou lit. teoretikové, kteří píšou analýzy - nesmírně odborné a duchaplné - ve kterých schází soud. Na druhé straně jsou recenzenti, kteří soudí a nejsou schopni analýzy nebo ještě hůře analýzu předstírají. Resp. analýza je pro ně prostředkem k dokladování jejich a-priorního dokonce osobně motivovaného soudu. A to je to, co nazývám katastrofou. A může za to Revolver Revue a její Kritická příloha.

Která už neexistuje.

Která už zaplat' pánbůh neexistuje, byl bych ještě raději, kdyby zanikla i Revolver revue.

Soudobá generace umělců je z velké části přesvědčena, že nepotřebuje kritiku. Že umění je jejich vnitřním výplodem, který žádný kritik nemůže pochopit. Myslíte, že i tohle může být důvodem skomírající lit. kritiky?
Určitě to s tím souvisí. Jak už jsem říkal, jde o to, že neexistují objektivní měřítka - jak Šalda říkával sudidla. Dnes to vypadá tak, že já to píšu takhle, já takhle a v podstatě si nemáme o čem povídat. Basta. A totéž řekne spisovatel i recenzent no a jakou o tom chcete vést rozpravu...?

Co vůbec soudíte o dnešní básnické a prozaické generaci? Zaujal vás tam někdo?

Upřímně řečeno, od poloviny 90. let už o nich nepíší, protože mě nikdo z nových spisovatelů nezaujal. Měl jsem vždycky pocit, že už je to něco slyšeného a že už jsem to někde četl v lepší podobě.

Širší veřejnosti jste známý z moderování kritického pořadu Síto. Co vám tato mediální zkušenost přinesla?

Nesmírně mnoho. Člověk se přesvědčil, že co bylo ČT jinými odpůrci vytýkáno, je pravda: neprůhlednost vnitřních mechanismů, že se neví, kdo o čem rozhoduje, a když už, tak podle naprosto podivných kritérií. Jak se říká mnoho náčelníků, málo indiánů. Druhou zkušeností je, jak se nesmírně obtížně přenáší intelektuální rozprava na obrazovku - ještě navíc v přímém přenosu - aby nebyla nudná. Tedy najít balanc mezi tím splnit intelektuální nároky, a zároveň aby nešlo o intelektuální sebeukájení. Tedy aby byla přítomná jak analýza, tak soud. To se ukázalo jako nesmírně obtížné.

Jak přenést na obrazovku v době konceptuálního umění kritiku a soud?

Pro mě byl velký experiment, jestli to jde. A výsledkem je, že to jde, ale obtížně. A je velmi málo lidí zároveň odborně fundovaných a schopných mluvit ve vymezeném čase. A ta cesta k soudu je nesmírně obtížná.

Má vůbec smysl kritizovat „davy“ konceptuálních umělců, kteří vystavují, jak kopuluje sbíječka s vysavačem nebo jak někdo osm hodin líbá fotku Tonyho Blaira, aby byl znovu zvolen?



Pokud jde o tento typ umění, tím hluboce pohrdám a nikdy jsme se jím nezabývali. O tomto umění je lépe mlčet. Žije jen z reklamy a zítra jej spláchne Temže nebo Vltava a upřímně doufám, že rychle shnije.

Na čem v současnosti pracujete?

Teď pracuji na 2. díle dějin české katolické literatury, které zahrnou léta 1918 až 1945.

Jsou nějaké osobnosti, které vás z vymezeného období zaujaly nejvíce?

Samozřejmě fascinující postavou je Jaroslav Durych, protože byl velkým iniciátorem všeho. Od Durycha jdou všechna velká témata a zároveň to je osobnost nesmírně komplikovaná - a teď nemám na mysli jeho politické názory - tam představuje názory dobové. Spíš je zajímavá zvláštní autorská sebenávist. Opouštění bašt, na kterých před chvílí stál a mával praporem, a za chvíli řekne, to byla pěkná blbost a já jsem ale úplný hlupák a jdu někam jinam.

Budou v připravované knize i autoři, kteří jsou katolictvím jen ovlivněni?

Určitě, chystám kapitolu, kterou jsem si pracovně nazval Příchozí od daleka, což je citát z barokní chrámové písně Již jsem příchozí od daleka, má duše se v hříších leká -tedy představa básníka, který se z dálky blíží ke katolicismu a neví, zda k němu má přistoupit tak blízko. Což je případ Františka Halase, Vladimíra Holana, Františka Hrubína nebo Viléma Závady... tedy v souvislosti s lidmi, u nichž se mluví o tzv. spirituální poesii. Není smyslem podávat hluboké rozборы Holanovy, ale podat smysl katolicismu u Holana. Pokud možno exaktně pojmenovat mizející a znovuvystupující náboženskou tematiku.

Takže v podstatě přehledová publikace...

Když se řekne přehledový, tak si člověk představí, že se tak jenom všechno zopakuje. Já tam určitě několik nových věcí, několik nových jmen mít budu. Však půjde o první tématickou syntézu.

Petr Svoboda